

20. Țurcanu I. Foametea din Basarabia în anii 1946-1947. – Chișinău, 1993;
21. Vacariuc Ion, mărturii înregistrate 08.01.2015, Arhiva audio, Institutul de Memorie Socială ProMemoria, Chișinău;
22. Vaculovschi Vasile / Vaculovski Alexei. În gura foametei, op.cit.;
23. Vaculovski Alexei. În gura foametei. – București, 2011. – 240 p.;
24. Valuță Ion, mărturii înregistrate: 28.07.2016. Arhiva audio, Institutul de Memorie Socială ProMemoria, Chișinău;
25. Zmău Maria / Români în Gulag, vol. I, op.cit.;
26. Ursachi Alexandra / Arhivele memoriei, vol. III, op.cit.;
27. Бомешко Б. Засуха и голод в Молдавии 1946-1947 гг. – Кишинёв, 1990. – 56 с.
28. Голод в Молдове (1946-1947). Сборник документов. – Кишинэу: Штиинца, 1993. – 768 p.;
29. Докладная записка МВД МССР о тяжёлом продовольственном положении населения, росте преступности и смертности в Молдавской ССР, 19 декабря 1946 г. / В. Пасат. Трудные страницы истории Молдовы, док. 10;
30. Из докладной записки МВД МССР об оперативной обстановке и организации агентурно-оперативной работы по борьбе с бандитизмом на территории Молдавской ССР / В. Пасат. Трудные страницы истории Молдовы, док. 13;
31. Пасат В. Суровая правда истории. – Кишинэу: Моментул, 1998. – 415 с.
32. Пасат В. Трудные страницы истории Молдовы 1940-1950. – Москва: Терра, 1994. – 800 с.
33. Специальное сообщение зам. Начальника Кагульского уездного отдела МВД МССР Умальцева секретарю Кагульского укома партии Ганчеву «О людоедстве в с. Казаклия Тараклийского района» / Голод в Молдове, док. 144.

Lidia Padureac. Famine in the Moldavian SSR (1946-1947) in the research of oral history

The famine in the Moldavian SSR caused by the actions of the totalitarian-communist regime abducted the life of about 200000 people and subjected to torture the entire population. In the Republic of Moldova the recovery and scientific valorization of the memory of the famine period are just getting started. Oral history studies along with archival papers highlight information, actions, and emotions about the reality of the 1946-1947 period. The research is also influenced by the fact that people who have suffered hunger are not recognized as victims of the communist totalitarian regime.

Key words: *Memory, totalitarian-communist regime, famine, repressions.*

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ УЗАГАЛЬНЕННЯ
УСНИХ ПЕРЕКАЗІВ СВІДКІВ ТРАГІЧНИХ ПОДІЙ 1946-1947 рр.
ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ
СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ІДГУ**

Валерій Пейков

викладач

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

(Ізмаїл, Україна)

Важливість активізації національно-патріотичного виховання молоді, прищеплення їй патріотичних почуттів обумовлена низкою значних факторів,

що впливають на розвиток України на сучасному етапі. Саме зараз, коли загострені питання цивілізаційного вибору нації як політичної спільноти громадян, інформаційне суспільство разом із широкими можливостями ставить неоднозначні виклики, впорядкування свідомості представників молодого покоління, отримання ними навичок робити власні висновки є завданням вкрай актуальним. Працювати в цьому напрямі освітян також зобов'язують положення Стратегії національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016-2020 роки, затвердженої Указом Президента України від 13 жовтня 2015 року № 580/2015. В ній зазначено, що одним із важливих чинників національно-патріотичного виховання має бути шанобливе ставлення до пам'яті про жертв комуністичного та інших тоталітарних режимів в Україні, зокрема жертв Голодомору, політичних репресій і депортацій [1, с. 1].

Подібно навчанню учнів та студентів певним наукам процес виховання молоді стає ефективним, коли переходить в площину практичної діяльності. Саме особиста праця на шляху досягнення конкретної мети чи виконання окреслених завдань дає можливість зрозуміти зміст самих дій та усвідомити їх результати. Тобто ключовим тут є не машинальне сприйняття накопичених знань, відомостей, інформації, а самостійний пошук, обробка, аналіз нового, змістовного й цікавого. В ході такої діяльності відпрацьовуються методи, здобуваються навички, набувається досвід. І від уміння знайти точку докладання зусиль, спроможності охопити всі його складові залежить формування таких рис особистості, як цілеспрямованість, наполегливість, упевненість в собі.

Якщо зосередитися на напрямі патріотичного виховання, то безпосередньо патріотична діяльність є найбільш прийнятною формою прояву патріотичних почуттів молодих людей і включає: усвідомлення глибокого зв'язку з народом, участь у його справах, турботу про його благо, збереження та примноження культури, традицій рідної країни, зміцнення незалежності своєї держави. Це цілком відповідає одному з шести принципів патріотичного виховання – принципу історичної і соціальної пам'яті [2, с. 5], спрямованому на збереження духовно-моральної і культурно-історичної спадщини українців та відтворення її в реконструйованих та осучаснених формах і методах діяльності.

Тема голоду в Південній Бессарабії другої половини 40-х років минулого століття є такою, що дає можливість проявити свої пошукові й творчі здібності багатьом представникам юного покоління, котрі народились і живуть у нашому краї. При досить рідкій згадуваності суспільством самого факту голоду, обмеженій кількості наукових або публіцистичних джерел інформації цю сторінку вітчизняної історії не можна вважати недостатньо дослідженою. Відомі причини трагічних подій, райони, охоплені голодом, і його наслідки. У фахівців тут ще є можливість знайти та проаналізувати нові документи, що відносяться до того історичного періоду, виявити та охарактеризувати можливо досі ще невідомий загалу ареал панування голоду, але навряд чи хтось зможе зробити принципово інші висновки.

Якщо говорити не про істориків, навіть і молодих, а тих, хто не має відповідних знань і підготовки в даній галузі, про всіх, хто просто цікавиться темою або готовий сприяти роботі, то вони мають обов'язково бути долучені до процесу виявлення інформації про голод 1946-1947 років, про все, що його супроводжувало. Предметом пошукової роботи є усні перекази та письмові оповідання свідків тих жахливих подій. Виходячи з того, що переважна

більшість студентської молоді нашого університету представляє південь Одеської області, причому народжена й проживає в сільській місцевості, значна частина її може мати літніх родичів, які пережили голодні повоєнні роки минулого століття та пам'ятають подробиці того, що та як відбувалося. Далеко не кожний, хто у нас навчається, знає про таку вірогідність, замислюється над цим і здатний проявити ініціативу. Таких студентів треба зацікавити, переконати в необхідності збереження усних згадок про голод і вмовити приділити увагу пошуку та збору інформації. Адже усні перекази свідків реальних подій у період голоду є чудовим змістовним доповненням наукових праць за тематикою, забарвленням сухої мови документів із важкими формулюваннями й великими цифрами. Саме розповіді людей, що пережили важкі часи, у вигляді цитат, додатків до монографій, збірників статей і кваліфікаційних робіт, стають письмовими ілюстраціями, без яких досягнути ті трагічні сторінки історії важко. Такі свідчення не несуть історичного навантаження, але привносять до переліку документів, населених пунктів, фактів, дат і прізвищ емоціональну складову.

Більшість людей, які застали голод, в силу різних причин ніколи не ділилися на широкий загал своїми спогадами. Але ближче до схилю свого життя розуміють, що варто розповісти нащадкам про пережите в дитинстві й молодості, що їх спогади мають бути збережені й оприлюднені. Якщо бесіда відбувається в режимі невимушеного спілкування, люди похилого віку самі висловлюють думки, котрі, можливо, й не відрізняються точністю й бездоганністю формулювань, але, в силу природної мудрості, можуть співпадати з історичними висновками.

Таким бажанням і можливістю треба обов'язково користатись. Ініціатива тут має належати саме фахівцям-історикам. Причому спланувати, організувати й очолити цей процес можуть і самі студенти. Їх здібностей повинно бути цілком достатньо для того, щоб реалізувати процес від ідеї до прийнятного з точки зору науковості результату дослідницької діяльності. Це можна відпрацювати в контексті виробничої практики, доповідей на наукових конференціях, виконання курсових або дипломних робіт. Зрозуміло, що самостійно охопити особистими бесідами велику кількість людей дуже важко. Тому тут і буде доречна допомога знайомих та друзів із числа студентів, небайдужих до історичного минулого.

Для того, щоб їх діяльність була ефективною, бажано провести попередню роботу: виявити людей, готових розповідати; узгодити візит до них; підготувати аркуші із запитаннями; надати інтерв'юерам додаткові знання про голод 1946-1947 років; проінструктувати їх щодо порядку ведення бесіди.

Після самих зустрічей треба зібрати занотовані свідчення для обробки, дізнатися про враження від спілкування. Саме ці особисті враження слухачів є вторинним (після зафіксованих свідчень) важливим результатом, який, напевно, перетвориться для кожного у власні висновки й досвід. Навіть попри небажання в подальшому згадувати почуті жахливі подробиці буття сімдесятирічної давнини молоді люди підсвідомо стануть носіями історичної інформації, яка потім обов'язково знайде нового власника з числа представників майбутніх поколінь. Тобто цей спосіб практичного розширення кругозору не тільки зберігає факти, але й формує свідомість майбутніх громадян, виховує відповідальність за долю родини, регіону, країни, і, зрештою, унеможливорює повторення процесів, що ведуть державу до руйнувань і деградації.

Література:

1. Стратегія національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016 – 2020 роки. Затверджено Указом Президента України від 13.10.2015 р. № 580/2015. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/580/2015>
2. Концепція національно-патріотичного виховання дітей і молоді. Додаток до наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 р. № 641. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/konczepczyia-naczionalno-patriotichnogo-vixovannya-ditej-i-molodi.html>

Valerii Peikov. Actual problems of generalization of testimonies of witnesses on the tragic events of 1946-1947 as a component of patriotic education of ISUH students.

The article deals with issues of importance and technology to encourage students to transfer the collection of oral testimonies of witnesses on the famine in Southern Bessarabia in 1946-1947. Such participation will enable the survey to cover more people, to record their answers, documented for future use in journalistic and scientific articles. In addition, the conversation of the representatives of the youth with the witnesses of historic events of the tragedy of the mid-twentieth century in Ukraine will continue over time oral unique source of information and will have a big nurturing effect on the next generations.

Key words: national-patriotic education, practical activities, cultural heritage, information gathering, oral testimonies, nurturing.

ГОЛОД 1946-1947 рр. ЯК ЧИННИК ДЕФОРМАЦІЇ ТРАДИЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ГАГАУЗІВ (за матеріалами с. Дмитрівка, Болградського р-ну, Одеської обл.)

Наталія Петрова

канд. іст. наук, доцент,

*Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
(Одеса, Україна)*

Іванна Сауляк (Борлак)

магістр історії,

*Одеська національна наукова бібліотека
(Одеса, Україна)*

Останнім часом набувають актуальності окремі аспекти дослідження впливу голоду та Голодомору на розвиток і збереження культури. На жаль, таких досліджень досі бракує, особливо, якщо мова йде про окремі регіональні особливості перебігу голоду, що пов'язані з територіями, котрі увійшли до складу СРСР напередодні війни. Це зумовило особливості змін у побуті й факторах збереження традиційної культури, зокрема в Буджаку. Дослідження даної теми ускладнено через недостатню інформативність джерельної бази. Нами для дослідження обрано окремий аспект впливу голоду 1946-1947 рр. на традиційну культуру гагаузів с. Дмитрівка Болградського р-ну Одещини. Слід зазначити, що в колі уваги дослідників були переважно етнографічні та демографічні реалії та процеси у гагаузів